

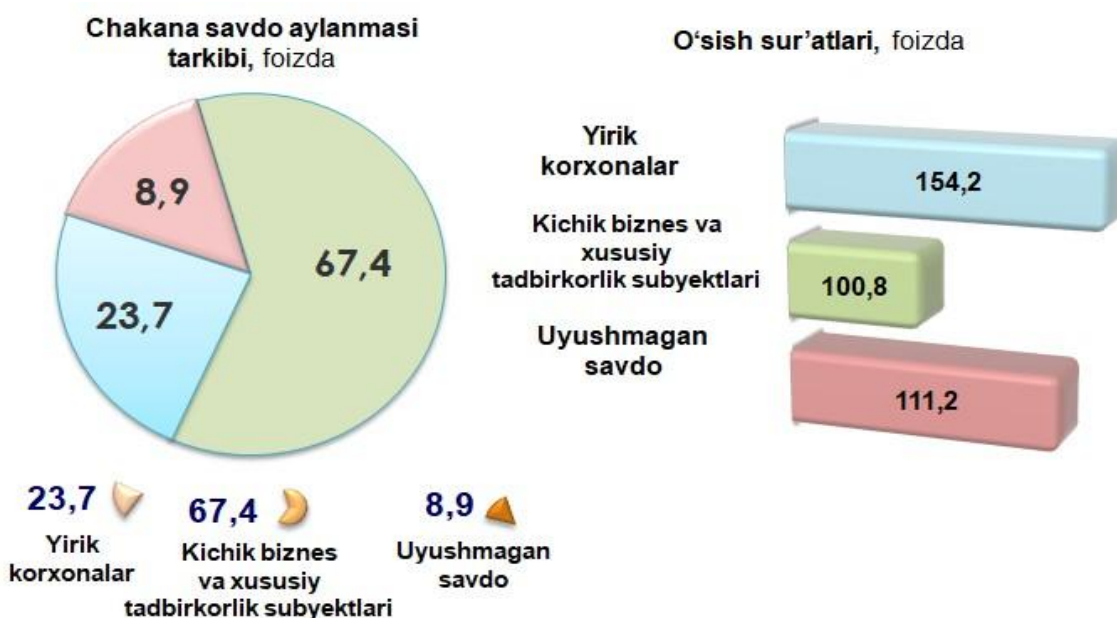
VII. ISTE'MOL BOZORI

1- BO'LIM. CHAKANA SAVDO TOVAR AYLANMASI

Respublika bo'yicha 2022- yilning yanvar-mart oylarida chakana savdo tovar aylanmasi 59 057,3 mlrd. so'mni tashkil etib, 2021- yilning mos davriga nisbatan 10,8 % ga oshdi. Shu jumladan, yirik korxonalarining tovar aylanmasi 13 971,2 mlrd. so'mni (o'sish sur'ati 154,2 %), kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining tovar aylanmasi 45 086,1 mlrd. so'mni (o'sish sur'ati 102,0 %), uyushmagan savdo tovar aylanmasi 5 283,2 mlrd. so'm (o'sish sur'ati 111,2 %) ni tashkil etdi.

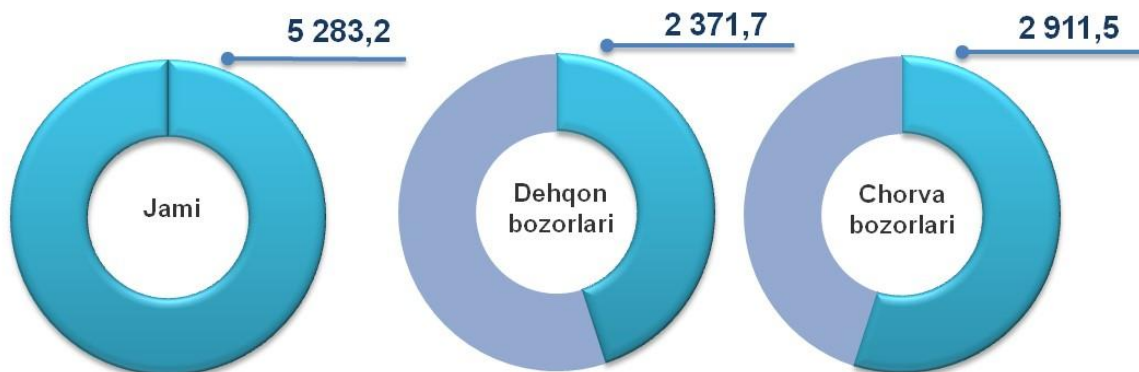
Chakana savdo aylanmasi tarkibi

(% hisobida)

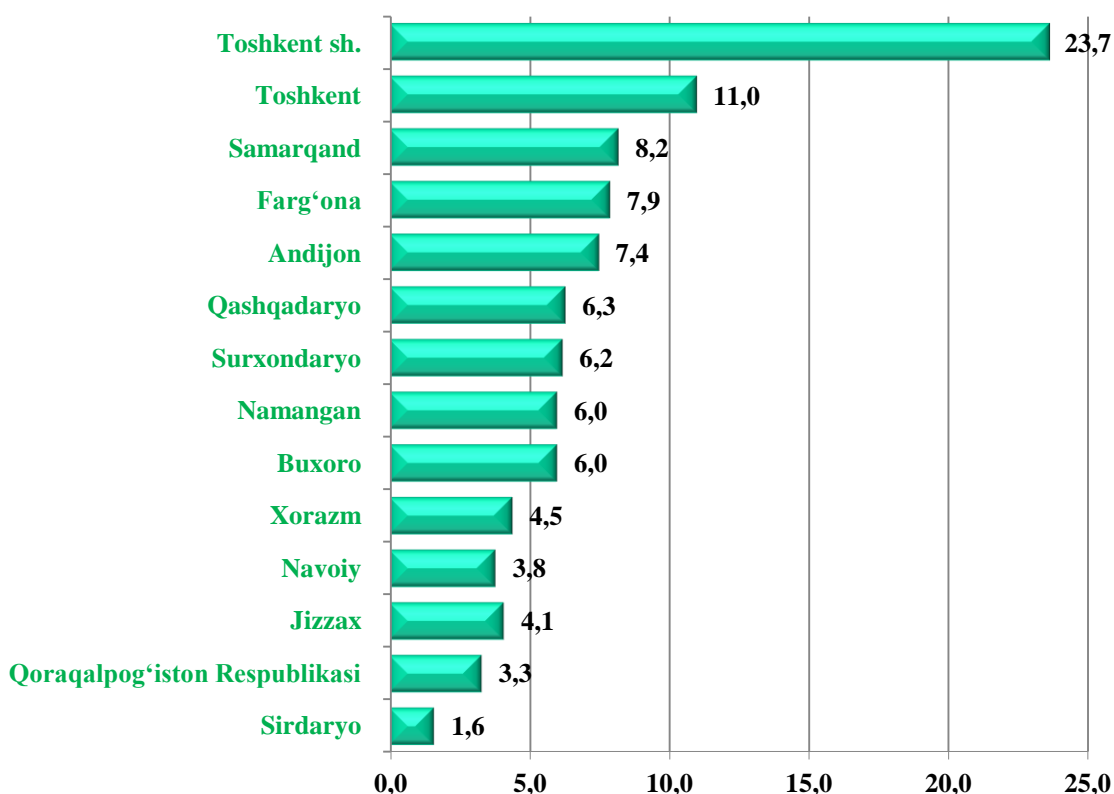
Uyushmagan savdo aylanmasi

(mlrd. so'm)

Chakana savdo tovar aylanmasi umumiy hajmida eng katta ulush Toshkent shahri hisobiga to'g'ri keldi va 23,7 % ni tashkil etdi, Toshkent viloyati 11,0 %, Samarqand viloyati 8,2 %, Farg'ona viloyati 7,9 %, Andijon viloyati 7,4 % ni tashkil etgan bo'lsa, Sirdaryo viloyati 1,6 % va Qoraqalpog'iston Respublikasi 3,3 % ulush bilan eng past ko'rsatkichlarni qayd etdi.

Hududlarning jami chakana tovar aylanmasidagi ulushi (% hisobida)

Respublika chakana savdo tovar aylanmasida eng yuqori ulushni Toshkent shahri 23,7 % ulush bilan 13 995,5 mlrd. so'mni tashkil etdi.

Respublika chakana savdo tovar aylanmasida eng quyi ulushni Sirdaryo viloyati 1,6 % ulush bilan 929,5 mlrd. so'mni tashkil etdi.

2022- yilning yanvar-mart oylarida chakana savdo tovar aylanmasi 59 057,3 mlrd. so'mni tashkil etib, 2021- yilning mos davriga nisbatan 110,8 % ni tashkil etdi.

2021- yilning mos davriga nisbatan chakana savdo aylanmasi o'sishining yuqori ko'rsatkichlari Jizzax (122,0), Toshkent (120,7 %) va Xorazm (116,6 %) viloyatlarida qayd etildi.

Chakana savdo tovar aylanmasi
(2022- yil yanvar-mart, umumiy ovqatlanishni qo'shgan holda)

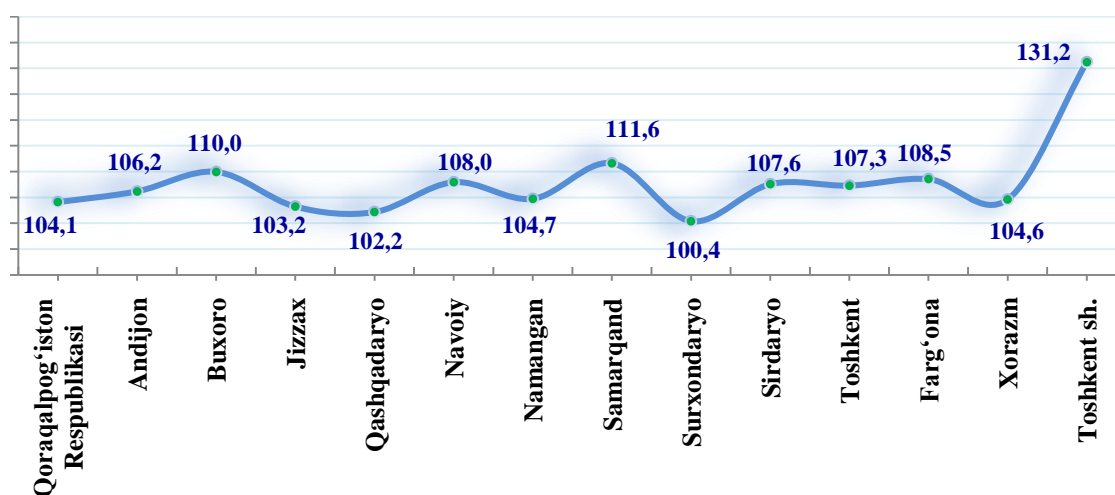
	<i>Jami</i>		<i>Aholi jon boshiga</i>	
	<i>mlrd. so'm</i>	<i>2021- yilning mos davriga nisbatan % da</i>	<i>mlrd. so'm</i>	<i>2021- yilning mos davriga nisbatan % da</i>
O'zbekiston Respublikasi	59 057,3	110,8	1 670,5	108,6
Qoraqalpog'iston Respublikasi	1 975,5	111,0	1 012,0	109,5
viloyatlar:				
Andijon	4 387,9	109,8	1 345,6	107,6
Buxoro	3 521,8	113,3	1 778,7	111,6
Jizzax	2 428,7	122,0	1 678,4	119,2
Qashqadaryo	3 719,7	104,7	1 089,0	102,4
Navoiy	2 260,7	113,0	2 181,8	110,8
Namangan	3 561,4	107,9	1 212,2	105,5
Samarqand	4 827,7	107,3	1 194,8	105,0
Surxondaryo	3 669,9	105,7	1 334,3	103,2
Sirdaryo	929,5	103,5	1 055,3	101,4
Toshkent	6 491,5	120,7	2 202,7	122,1
Farg'ona	4 654,0	106,6	1 191,8	104,5
Xorazm	2 633,4	116,6	1 366,2	114,7
Toshkent sh.	13 995,5	110,4	4 874,6	104,0

Chakana savdo tovar aylanmasi (ovqatlanish tashkilotlarini qo'shgan holda) aholi jon boshiga 8,6 % ga o'sib, 1 670,5 ming so'mni tashkil etdi (2021- yilning mos davrida 1 386,1 ming so'm). O'rtacha aholi jon boshiga tovar aylanmasining eng yuqori ko'rsatkichlarini Toshkent shahri (4 874,6 ming so'm), Toshkent viloyati (2 202,7 ming so'm) va Navoiy viloyati (2 181,8 ming so'm), eng past ko'rsatkichni Qoraqalpog'iston Respublikasi (1 012,0 ming so'm), Sirdaryo viloyati (1 055,3 ming so'm) va Qashqadaryo viloyati (1 089,0 ming so'm) qayd etdi.

Umumiy ovqatlanish korxonalari savdo aylanmasi

2022- yilning yanvar-mart oylarida chakana savdo tovar aylanmasi tarkibida ovqatlanish tashkilotlarining savdo aylanmasi 3,1 % ni tashkil etib, 1 857,4 mlrd. so'mga yetdi va 2021- yilning mos davriga nisbatan 15,5 % ga oshdi. Bunda jami savdo aylanmasining 74,8 % ulushi kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari hissasiga to'g'ri kelmoqda.

Hududlar kesimida umumiy ovqatlanish korxonalari savdo aylanmasi o'sish sur'atlari, % da

Umumiy ovqatlanish korxonalari savdo aylanmasi 1 857,4 mlrd. so'm (o'zgarish sur'ati 115,5 %) va mulkchilik shakllari bo'yicha 1 844,9 mlrd. so'm nodavlat mulkka (99,3 %) hamda 12,5 mlrd. so'm (0,7 %) davlat mulkiga to'g'ri keldi.

2021- yilning mos davri bilan solishtirilganda davlat mulki bo'lgan umumiy ovqatlanish korxonalarining jami tovar aylanmasidagi ulushi 3,9 % dan 0,7 % ga kamaygan.

2- BO'LIM. ULGURJI SAVDO AYLANMASI

Respublika bo'yicha 2022- yilning yanvar-mart oylarida ulgurji savdo tovar aylanmasi 32 706,2 mlrd. so'mni tashkil etib, 2021- yilning mos davriga nisbatan 14,9 % ga o'sdi. Shu jumladan, yirik korxonalarining savdo tovar aylanmasi 10 593,5 mlrd. so'mni (24,4 % ga ko'paydi) tashkil etdi.

Ulgurji savdo tovar aylanmasida yuqori o'sish sur'atlariga ega yirik korxonalar Toshkent shahri (143,4 %) va Buxoro (246,9 %), Navoiy (139,1 %) viloyatlarida kuzatildi.

So‘nggi yillarda ulgurji savdoda davlat sektorining o‘rni pasayib bormoqda. Hisobot davrida ushbu sektorning jami ulgurji tovar aylanmasidagi ulushi 0,1 % ni tashkil qildi. 2022- yilning yanvar-mart oylari yakunlari bo‘yicha ulgurji savdo aylanmasi 32 706,2 mlrd. so‘mni tashkil etib, shu jumladan, nodavlat tasarrufiga ega subyektlar tomonidan ulgurji savdo aylanmasi 32 685,5 mlrd. so‘mni va davlat tasarrufiga ega korxonalar tomonidan 20,7 mlrd. so‘mni tashkil etdi.

Hududlar kesimida ulgurji savdo hajmi
(2022- yil yanvar-mart)

	<i>Jami (mlrd. so‘m)</i>	<i>2021- yil- ning mos davriga nisbatan, % da</i>	<i>Yirik korxonalar (mlrd. so‘m)</i>	<i>2021- yil- ning mos davriga nisbatan, % da</i>	<i>Mikrofirma va kichik korxonalar (mlrd. so‘m)</i>	<i>2021- yil- ning mos davriga nisbatan, % da</i>
O‘zbekiston Respublikasi	32 706,2	114,9	10 593,5	124,4	22 112,8	110,8
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	410,4	98,3	48,6	56,0	361,9	109,4
viloyatlar:						
Andijon	753,7	83,3	73,7	25,7	680,0	110,0
Buxoro	1 383,3	150,0	621,5	246,9	761,8	113,6
Jizzax	544,7	106,0	85,5	103,7	459,2	106,4
Qashqadaryo	677,4	96,1	68,9	45,3	608,5	110,1
Navoiy	391,7	108,7	72,8	139,1	318,8	103,6
Namangan	1 243,2	110,5	142,2	67,2	1 101,0	120,5
Samarqand	1 594,0	92,7	407,0	60,0	1 187,0	114,0
Surxondaryo	745,5	107,2	122,8	97,6	622,7	109,3
Sirdaryo	508,7	102,9	36,3	108,7	472,4	102,5
Toshkent	2 314,9	103,6	678,2	99,1	1 636,8	105,6
Farg‘ona	1 897,3	105,0	87,2	56,1	1 810,2	109,6
Xorazm	679,2	109,2	116,4	110,1	562,8	109,0
Toshkent sh.	19 562,3	122,8	8 032,5	143,4	11 529,8	111,6

Statistik ko'rsatkichlarga izohlar

Chakana savdo – savdo sohasida yakuniy iste'mol uchun aholiga tovarlarni donalab yoki ko'p bo'lmagan miqdorlarda naqd pulga sotishni nazarda tutuvchi faoliyat, ya'ni tovarlarni foydalanish sohasidan shaxsiy yoki umumiy iste'mol sohasiga o'tgan vaqtdagi harakatining yakuniy bosqichini ifodalaydi.

Chakana tovar aylanmasi – tovarlarni sotish tarmoqlaridan qat'i nazar, aholiga iste'mol tovarlarini naqd hisob-kitob asosida yoki plastik kartochokalari, kredit kartochokalari, banklarning hisob cheklari orqali (bu ham naqd hisob-kitob asosida sotish kabi hisobga olinadi) sotilgan qiymati.

Umumiy ovqatlanish – yuridik shaxslar tomonidan pazandachilik mahsulotlarini tayyorlashga, sotishga va iste'molini tashkil qilishga ixtisoslashtirilgan faoliyatni amalga oshirish.

Umumovqatlanish aylanmasi – joyida aholiga iste'mol uchun, shuningdek, turli kontingentdagi aholini ovqatlanishini tashkil qilish uchun tashkilot va yakka tadbirkorlarga o'zi ishlab chiqargan kulinariya mahsulotlarini (taom, kulinariya mahsulotlari va yarimfabrikatlar), shuningdek, kulinariya ishlovisiz sotib olingan tovarlarni (unli, qandolatli va non mahsulotlari) sotishdan tushgan tushumni ifodalaydi.

Tovar zaxiralari – chakana savdo korxonalarini balansida turgan va kelgusida sotish uchun mo'ljallangan tovarlar qoldig'i.

Tovar aylanmasining tovar tuzilmasi – umumiy savdoda nisbiy ko'rsatkich – jamiga nisbatan foiz hisobidagi solishtirma og'irlik (ulush) yordamida aks etadigan, umumiy tovar aylanmasi hajmidagi alohida tovar va tovar guruhlari o'rtasidagi nisbat, ya'ni tovar aylanmasi tarkibi.

Ulgurji savdo – tijorat maqsadlarida yoki o'zining ishlab chiqarish-xo'jalik ehtiyojlariga foydalanish uchun, xarid qilingan tovarlarni naqd pulsiz hisob-kitoblar shakli bo'yicha sotish.

Iste'mol tovarlari – yakuniy iste'molga (oilaviy yoki shaxsiy) qaratilgan, bevosita inson ehtiyojini qondiradigan tovarlar va xizmatlar.

Texnik-ishlab chiqarishga mo'ljallangan mahsulotlar – ishlab chiqarish iste'moli uchun mo'ljallangan mahsulot: xomashyo, materiallar, yoqilg'i, butlovchi instrumentlar, mashinalar, ehtiyot qismlar, yarimfabrikatlar va boshqalarni o'z ichiga oladi.

Ulgurji savdo tovar aylanmasi – tuzilgan shartnomalar bo'yicha tijorat maqsadlarida (kelajakda qayta ishlash yoki sotish) yoki o'zining ishlab chiqarish ehtiyojlari uchun naqd pulsiz hisob-kitob shaklida tovarlar sotishdan tushumni ifodalaydi.

Tovar zaxiralari – tovar muomalasi doirasida bo'lgan tovarlar yoki ulgurji korxonalar balansida turgan va kelgusida sotishga mo'ljallangan tovarlar qoldig'i.

Tovar aylanmasining tovar tuzilishi – tovar aylanmasi tarkibi, umumiy savdoda nisbiy ko'rsatkich – jamiga nisbatan foiz hisobidagi solishtirma og'irlik (ulush) yordamida aks etadigan, umumiy tovar aylanmasi hajmidagi alohida tovar va tovar guruhlari o'rtasidagi nisbat.